Betänkande ShUB 19/2018 rd– RP 206/2018 rd

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring och temporär ändring av sjukförsäkringslagen och till vissa andra lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring och temporär ändring av sjukförsäkringslagen och till vissa andra lagar som har samband med den (RP 206/2018 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:
- lagmotion LM 70/2016 rd Saara-Sofia Sirén saml m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 11 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen
- lagmotion LM 29/2017 rd Hanna Sarkkinen vänst m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 11 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen
- lagmotion LM 51/2018 rd Heli Järvinen gröna Lagmotion med förslag till lag om ändring av 8 § i lagen om garantipension
- lagmotion LM 57/2018 rd Peter Östman kd m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring och temporär ändring av sjukförsäkringslagen och till vissa andra lagar som har samband med den
- åtgärdsmotion AM 34/2018 rd Outi Alanko-Kahiluoto gröna m.fl. Åtgärdsmotion om en nivåhöjning på 50 euro för arbetsmarknadsstöd, grunddagpenning för arbetslösa samt sjukdagpenning, moderskapspenning, faderskapspenning och föräldrapenning.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- regeringssekreterare Annika Juurikko, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringssekreterare Anu Kangasjärvi, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Eva Ojala, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Kauko Kivimäki, Folkpensionsanstalten
- jurist Marja-Leena Seppälä, Folkpensionsanstalten
- jurist Eeva Vartio, Folkpensionsanstalten
- specialsakkunnig Anna Järvinen, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- socialpolitisk sekreterare Tuuli Glantz, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf

- social- och hälsovårdspolitisk expert Riitta Työläjärvi, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Företagarna i Finland rf.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

I propositionen föreslås det ändringar i sjukförsäkringslagen, lagen om garantipension, lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner, den temporära lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete och lagen om allmänt bostadsbidrag. Genom propositionen genomförs de förbättringar i fråga om olika inkomstöverföringar som fastställdes i planen för de offentliga finanserna för 2019—2022 och ökas likabehandlingen av dem som får föräldradagpenning.

Beloppet på garantipensionen höjs. För att trygga genomförandet av rehabilitering ska minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för unga och för yrkesinriktad rehabilitering höjas från ingången av 2019 så att de motsvarar garantipensionen. Dessutom höjs minimiinkomstgränsen för att invalidpension ska lämnas vilande så att den motsvarar garantipensionen.

Även de dagpenningar enligt sjukförsäkringslagen som betalas ut till minimibelopp höjs. Enligt hänvisningsbestämmelsen i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner gäller höjningen även rehabiliteringspenningens minimibelopp. Vidare föreslås att väntetiden på 55 dagar för dagpenning till minimibelopp slopas. Också bestämmelserna om arbetsplatskassor föreslås bli ändrade.

I föräldradagpenningarna enligt sjukförsäkringslagen föreslås ändringar för att förbättra barnfamiljernas ställning. Föräldrapenningsperioden för adoptivföräldrar förlängs. Dessutom föreslås det att alla som adopterar barn utanför sin egen familj ska ha rätt till föräldrapenning. Pappor i flerlingsfamiljer ska beviljas förlängd faderskapspenning. En mamma som sköter sitt barn ensam får rätt till förlängd föräldrapenningsperiod. I lagen preciseras också att skötsel av ett kommunalt förtroendeuppdrag inte ska betraktas som sådant förvärvsarbete som påverkar utbetalningen av föräldradagpenning.

Den årliga självriskandelen för läkemedelsersättningar enligt sjukförsäkringslagen sänks. Dessutom ska den temporära lagändring om betalning av sjukvårdsersättning för privata hälso- och sjukvårdsvårdstjänster som tillhandahålls i offentliga lokaler som varit i kraft sedan mars 2011 fortsätta att vara i kraft till utgången av år 2022. Vidare föreslås det att de temporära bestämmelserna om maximipriset och ersättningsgrunden för taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen ska fortsätta att gälla till utgången av 2021.

Det ingår också en del tekniska ändringar och justeringar i flera förmånslagar.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2019 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2019. De ändringar i sjukförsäkringslagen som gäller föräldradagpenningar ska träda i kraft den 1 april 2019. Bestämmelsen om betalning av sjukvårdsersättning för privata hälso- och sjukvårdsvårdstjänster som tillhandahålls i offentliga lokaler avses vara i kraft till och med den 31 december 2022. Lagen om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 4 kap. i sjukförsäkringslagen föreslås gälla till och med den 31 december 2021.

Motionerna

LM 70/2016 rd. I lagmotionen föreslås det att arvoden för kommunala förtroendeuppdrag inte längre ska beaktas i beräkningen av föräldradagpenningsbeloppen enligt sjukförsäkringslagen.

LM 29/2018 rd. I lagmotionen föreslås det att arvoden för kommunala förtroendeuppdrag och förtroendeuppdrag i de framtida landskapen inte längre ska beaktas i beräkningen av föräldradagpenningsbeloppen enligt sjukförsäkringslagen.

LM 51/2018 rd. I lagmotionen föreslås det att den fulla garantipensionen höjs till 833,42 euro i månaden.

LM 57/2018 rd. Lagmotionen är en parallellmotion till proposition RP 206/2018 rd. I motionen föreslås det att den fulla garantipensionen höjs till 814,52 euro i månaden.

AM 36/2018 rd. I åtgärdsmotionen föreslås det att regeringen vidtar åtgärder för att höja arbetsmarknadsstödet, grunddagpenningen för arbetslösa och sjuk-, moderskaps-, faderskaps- och föräldradagpenningarna med 50 euro i månaden.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås ändringar i en rad förmånslagar i syfte att minska ojämlikheten och öka den sociala rättvisan. Åtgärderna ingår i planen för de offentliga finanserna för 2019—2020, där statsminister Juha Sipiläs regering har skrivit in att ökad sysselsättning och ekonomisk återhämtning möjliggör förbättringar i fråga om inkomstöverföringar för att minska ojämlikheten.

Utskottet anser att de föreslagna förbättringarna av de primära förmånerna behövs för att förbättra låginkomsttagarnas försörjning och minska behovet av utkomststödet, som kommer i sista hand. Med tanke på den sociala tryggheten över lag är det ändamålsenligt att flytta fokus från utkomststödet till de primära förmånerna.

Höjd garantipension och rehabiliteringspenning samt vilande invalid- eller sjukpension

Utskottet välkomnar att utkomsten för de pensionärer som har de allra lägsta inkomsterna förbättras genom en höjning av garantipensionen nästa år. Garantipensionen uppgick år 2015 till 746,57 euro och efter den tredje höjningen under innevarande riksdagsperiod stiger den vid ingången av 2019 till 784,52 euro i månaden. Den föreslagna höjningen av garantipensionen med 9,25 euro gynnar runt hundratusen pensionstagare. Den förbättrar villkoren för de mest utsatta pensionärerna. Dessutom underlättar den för äldre långtidsarbetslösa som har en svår arbetsmarknadsposition, eftersom beloppet av pensionsstödet är bundet till garantipensionsbeloppet.

När minimiinkomstgränsen för att lämna invalid- eller sjukpension vilande höjs till garantipensionsnivån kan man ha lite större extra inkomster vid sidan av invalid- eller sjukpensionen. Utskottet ser positivt på att marginaleffekten till följd av olika gränser undanröjs tack vare ändringen. Förutsebarheten blir bättre i fråga om vilande invalid- eller sjukpension samtidigt som ett incitament för att arbeta efter återstående arbetsförmåga införs.

Enligt utskottet är det behövligt att höja minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för unga och rehabiliteringspenningen för yrkesinriktad rehabilitering till samma nivå som garantipensionen. Det är ett sätt att få unga och unga vuxna att söka sig till och delta i aktiva åtgärder med sikte på arbetslivet i stället för att söka pension. Utan höjning skulle rehabiliteringspenningen bli en bidragsfälla om den är lägre än garantipensionen. Detta kan i sin tur öka risken för att partiellt arbetsföra ungdomar utestängs från arbetslivet.

Ändringar i minimidagpenningarna enligt sjukförsäkringslagen

I propositionen föreslår regeringen att minimidagpenningarna enligt sjukförsäkringslagen höjs till samma nivå som arbetsmarknadsstödet. Den lägsta dagpenningen höjs till 696,50 euro i månaden. Höjningen gäller också rehabiliteringspenning till minimibelopp. Höjningarna ökar statens utgifter med totalt 18,9 miljoner euro.

Enligt en proposition som fryser index för folkpensionen och vissa andra förmåner (RP 160/2018 rd) kommer de primära förmånerna inte att indexjusteras nästa år. Däremot kommer utkomststödets grunddel att höjas normalt när index höjs. Utskottet menar att höjningen av minimidagpenningarna är en korrekt åtgärd med avseende på förhållandet mellan grundskyddet och utkomststödet, som är avsett att komma i sista hand. Höjningen till samma nivå som arbetsmarknadsstödet jämnar ut skillnaderna mellan stödtagarna i olika stödsystem och samordnar stödsystemen.

Vidare föreslås det att väntetiden på 55 dagar vid sjukdagpenning till minimibelopp slopas. Utskottet anser att förslaget är motiverat eftersom den grundläggande försörjningen under sjukdomstiden förbättras samtidigt som förmånssystemet samordnas och behovet av utkomststöd på grund av väntetid minskar.

Ändringar i föräldradagpenningarna

Regeringen föreslår en rad ändringar i föräldradagpenningarna i syfte att förbättra villkoren för olika slags familjer och öka jämlikhet. Utskottet anser att ändringarna behövs för att jämlikheten

mellan familjer och barn ska öka och systemet med föräldradagpenningar moderniseras så att det svarar mot behoven i olika familjer. Det är dock viktigt att den mer omfattande reformen av systemet med familjeledighet fortsätter.

Höjningen av dagpenningarna enligt sjukförsäkringslagen till samma nivå som arbetsmarknadsstödet gäller också de lägsta föräldradagpenningarna och specialvårdspenningen, vilket underlättar för barnfamiljer med små inkomster och minskar behovet av utkomststöd.

När moderskapspenning betalas ut också i de fall där graviditeten har avbrutits efter 154 graviditetsdagar får mammorna stöd för sin fysiska och psykiska återhämtning efter förlossningen och förlust av barnet i en situation där en fortsatt graviditet skulle ha äventyrat mammans liv eller hälsa eller då fostret i ett sent skede av graviditeten konstaterats ha en sjukdom eller skada.

Ändringarna i föräldradagpenningarna till enföräldersfamiljer, flerlingsfamiljer och adoptivfamiljer berör en liten grupp av människor, men är viktiga för likabehandlingen av familjer och barn och för jämställdheten. Tack vare att föräldrapenningsperioden förlängs för familjer där barnen lever med bara en förälder kan familjen ha lika lång föräldrapenningsperiod som i familjer med två föräldrar. Ändringarna i föräldradagpenningarna till adoptivfamiljer ger adoptivfamiljerna mer jämlika villkor i förhållande till familjer med biologiska föräldrar och stöder adoptivbarnens anpassning. Förlängningen av perioderna med föräldradagpenning till flerlingsfamiljer medför mer flexibilitet för familjer som fått eller adopterat fler än ett barn.

När föräldradagpenning betalas ut till fullt belopp för de dagar då den försäkrade deltar i kommunala förtroendeuppdrag blir det ett incitament för att medverka i politisk verksamhet och sköta förtroendeuppdrag under perioden med föräldradagpenning. Utskottet anser att ändringen är motiverad med tanke på lika möjligheter till samhälleligt inflytande och karaktären hos kommunala förtroendeuppdrag.

Sänkt årlig självriskandel för läkemedelskostnader

I propositionen föreslår regeringen att den årliga självriskandelen för läkemedelskostnader sänks till 572 euro, alltså med 33,13 euro jämfört med den nuvarande nivån. Utskottet menar att sänkningen är viktig för att underlätta för dem som använder stora mängder dyra läkemedel. Ändringen kommer till nytta för något fler än 250 000 personer, varav hälften får sin årliga självriskandel sänkt med minst 30 euro. Största delen av de här personerna har rätt att få läkemedelsersättning på grundval av någon svår och långvarig sjukdom eller dyr läkemedelsbehandling. Utskottet påpekar dock att de försäkrades andel av läkemedelskostnaderna i Finland är högre än genomsnittet internationellt sett. Målet för utvecklingen av ersättningssystemet bör fortsatt vara att ett högt läkemedelspris inte ska hindra patienterna att skaffa nödvändig läkemedelsbehandling.

I fråga om den årliga självriskandelen av läkemedelskostnaderna föreslår utskottet att ikraftträdandebestämmelsen i lagförslag 1 preciseras för att beloppet för självriskgränsen ska stämma överens med poängtalet för 2014 i lagen om folkpensionsindex.

Övriga ändringar i sjukförsäkringslagen

För att dagens tillämpningspraxis ska bli tydligare anser utskottet att förslagen i propositionen är behövliga i fråga om betalning av dagpenning till arbetsgivaren på så sätt att bestämmelsen också blir tillämplig i situationer där den försäkrade tillfälligt avbryter skötseln av ett förtroendeuppdrag på grund av sjukdom, graviditet och förlossning eller barnavård och får arvode för frånvarotiden.

Utskottet ställer sig bakom de föreslagna ändringarna när det gäller dels nödvändiga uppgifter som Folkpensionsanstalten ska lämna till arbetsplatskassor, dels dagpenningsförmåner som centraliserat ska betalas ut av Folkpensionsanstalten i stället för av arbetsplatskassorna. När utbetalningen av dagpenning koncentreras till Folkpensionsanstalten blir betalningsproceduren enklare och behovet av separata datasystem minskar. Ändringen gör det också möjligt att förenkla handläggningen av förmåner och den vägen korta ner handläggningen av ansökningarna.

Det är lämpligt att bestämmelsen om betalning av sjukvårdsersättning för privat hälso- och sjukvård som tillhandahålls i offentliga lokaler fortsätter att gälla temporärt. Utskottet påpekar dock att de utbetalda ersättningarna är få och att de privata aktörer som bedriver verksamhet i offentliga lokaler knappt alls har blivit fler under den tid som den temporära bestämmelsen om utbetalning av ersättningar har varit i kraft.

Även de temporära bestämmelserna om maximipriset på taxiresor som ersätts av sjukförsäkringen föreslås fortsätta gälla. Det är viktigt att giltighetstiden förlängs för att kunderna ska garanteras tillgång till fungerande taxiresor på lämpligt sätt också i det fall att dagens beställningscentral upphör med sin verksamhet. När bestämmelserna om maximipris fortsätter att gälla temporärt garanteras fortsatta ersättningar och tillräckligt stora medel för reseersättningsutgifter.

Motionerna

Utskottet godkänner ändringen av 11 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen enligt propositionen. Ändringen gör det möjligt att betala ut föräldradagpenning också för den tid då den försäkrade sköter ett kommunalt förtroendeuppdrag. Det regleringsbehov som framställs i lagmotionen finns alltså inte längre. Utskottet föreslår följaktligen att lagmotionerna LM 70/2016 rd och LM 29/2017 rd förkastas.

Utskottet godkänner en höjning av garantipensionen på så sätt att garantipensionsbeloppet enligt 8 § i lagen om garantipension blir 631,69 euro i månaden, det vill säga 784,52 euro i månaden 2019 efter indexjusteringen. Utskottet föreslår följaktligen att lagmotionerna LM 51/2018 rd och LM 57/2018 rd förkastas.

Utskottet godkänner höjningarna av minimidagpenningarna enligt lagförslagen i propositionen. Av utskottets ståndpunkt följer att åtgärdsmotion AM 34/2018 rd förkastas.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—7 i proposition RP 206/2018 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 206/2018 rd med ändringar. ***(Utskottets ändringsförslag)***

Riksdagen förkastar lagförslagen i lagmotionerna LM 70/2016 rd, LM 29/2017 rd, LM 51/2018 rd och LM 57/2018 rd.

Riksdagen förkastar åtgärdsmotion AM 34/2018 rd.

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring och temporär ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 8 kap. 7 § 4 mom., sådant det lyder i lag 532/2009,

ändras 2 kap. 3 § temporärt, 5 kap. 8 § 1 mom., 9 kap. 2 §, 3 § 2 mom., 6 § 1 mom., 7 och 11 §, 12 § 1 mom. och 14 § 1 mom., 11 kap. 7 §, 8 § och 12 §, 15 kap. 20 § 1 mom., 16 kap. 1 § 1 mom. och 2 § 1 mom. samt 19 kap. 5 § 1 mom. 6 punkten och 10 § 1 mom.,

av dem 2 kap. 3 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1203/2013, 5 kap. 8 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1656/2015, 9 kap. 7 § sådan den lyder i lagarna 903/2012 och 6/2017, 9 kap. 11 § sådan den lyder i lag 6/2017, 9 kap.12 § 1 mom., 11 kap. 8 § och 19 kap. 5 § 1 mom. 6 punkten sådana de lyder i lag 678/2014, 9 kap. 14 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 903/2012 och 678/2014, 11 kap. 7 § sådan den lyder i lag 1135/2017, 11 kap. 12 § sådan den lyder i lag 532/2009, 15 kap. 20 § 1 mom. sådan den lyder i lag 459/2006 och 19 kap. 10 § 1 mom. sådant det lyder i lag 943/2016, samt

fogas till 7 kap. 4 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 994/2008, 532/2009, 655/2010 och 972/2013, ett nytt 5 mom., till 9 kap.10 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 678/2014 och 6/2017, ett nytt 5 mom. och till 19 kap. 5 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 890/2006, 1203/2007, 437/2010, 1203/2013, 678/2014 och 252/2015 en ny 7 punkt som följer:

2 kap.

Gemensamma bestämmelser om sjukvårdsersättningar

3 §

Begränsningar i fråga om erhållande av ersättning

Med stöd av denna lag ersätts inte

1) avgifter som med stöd av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) tagits ut för kommunala hälsovårdstjänster,

2) kostnader för sjukvård som en kommun eller en samkommun anordnat i enlighet med 4 § i lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (733/1992),

3) kostnader för läkemedelsbehandling som ges vid öppen mottagning i samband med kommunal sjukvård,

4) sjukvårdskostnader för den tid en försäkrad får offentlig institutionsvård eller motsvarande vård,

5) sjukvårdkostnader, om kostnaderna ersätts enligt 10 kap. 7 § i fängelselagen (767/2005),

6) kostnader för anskaffning av vårdtillbehör, hjälpmedel och proteser i samband med sjukvård eller som en försäkrad annars behöver,

7) vårddags-, poliklinik- och expeditionsavgifter eller andra motsvarande avgifter som har tagits ut för privata hälso- och sjukvårdstjänster,

8) kostnader för psykoterapi som ges av läkare, om kostnaderna ersätts enligt 11 a eller 12 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005),

9) sjukvårdskostnader, om kostnaderna hänför sig till vård som inte hör till det tjänsteutbud inom hälso- och sjukvården som avses i 7 a § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010).

I 1 mom. 4 och 5 punkten avses med sjukvårdskostnader även kostnader för läkemedel.

För att kostnader för privata hälso- och sjukvårdstjänster som ordnas i den kommunala social- och hälsovårdens lokaler ska ersättas förutsätts att hyresvärden har lämnat specificerade uppgifter till Folkpensionsanstalten om den tillhandahållare av service som ingått hyresavtalet samt uppgifter om verksamhetsstället och hyresavtalets längd. Den som hyr ut lokalerna ska se till att uthyrningen inte äventyrar den lagstadgade verksamheten inom den kommunala social- och hälsovården.

Ett aktiebolag där en eller flera kommuner eller samkommuner är majoritetsaktieägare betraktas som en privat tillhandahållare av hälso- och sjukvårdstjänster enligt denna paragraf om minst 25 procent av bolagets aktiekapital ägs av andra än kommuner eller samkommuner. Om bolagiseringen har genomförts för att uppfylla bolagiseringsskyldigheten enligt 126 § 1 mom. i kommunallagen (410/2015), krävs dock inte att någon annan än en kommun eller samkommun har ägarandel i bolaget.

5 kap.

Läkemedelsersättningar

8 §

Årssjälvrisk och rätt till tilläggsersättning

Om det sammanlagda beloppet av initialsjälvrisken och de icke ersatta kostnader som utgör grund för ersättningen och som den försäkrade under ett och samma kalenderår har haft för sådana läkemedel, kliniska näringspreparat och salvbaser som ersätts den försäkrade enligt detta kapitel överstiger 576,60 euro (*årssjälvrisk*), har den försäkrade rätt till en tilläggsersättning för det överstigande beloppet. Tilläggsersättningen är 100 procent av det belopp som överstiger den läkemedelsspecifika självrisken på 2,50 euro.

— —

7 kap.

Allmänna förutsättningar för erhållande av dagpenningsförmåner

4 §

Arbetsgivares rätt till dagpenningsförmån

— —

Vad som ovan föreskrivs om arbetsgivare och anställningsförhållande tillämpas också när den försäkrade har rätt att avbryta skötseln av ett förtroendeuppdrag på grund av arbetsoförmåga, graviditet eller förlossning eller vård av barn och få arvode för förtroendeuppdraget för denna tid.

9 kap.

Föräldradagpenningar

2 §

Moderskapspenning

En försäkrad vars graviditet har varat i minst 154 dagar har rätt till moderskapspenning vid graviditet och förlossning.

3 §

Moderskapspenningsperiod

— —

För utbetalning av förtida moderskapspenning för 31—50 vardagar före den beräknade tidpunkten för nedkomsten förutsätts att den försäkrade inte är i förvärvsarbete eller annat eget arbete under denna tid, med undantag för arbete som utförs i det egna hushållet. Som förvärvsarbete betraktas inte förälders verksamhet som förtroendevald enligt 69 § i kommunallagen, med undantag för verksamhet som förtroendevald på hel- eller deltid enligt 80 § i den lagen.

6 §

Faderskapspenning

Rätt till faderskapspenning har barnets fader, om han deltar i vård av ett barn som berättigar till föräldradagpenning och under denna tid inte är i förvärvsarbete eller annat eget arbete, med undantag för arbete som utförs i det egna hushållet. En studerande har dock rätt till faderskapspenning, om det kan anses att han trots erhållande av studiepenning enligt lagen om studiestöd deltar i vården av barnet. Som förvärvsarbete betraktas inte försäkrads verksamhet som förtroendevald enligt 69 § i kommunallagen, med undantag för verksamhet som förtroendevald på hel- eller deltid enligt 80 § i den lagen.

— —

7 §

Faderskapspenningsperiod

Faderskapspenning betalas sammanlagt för högst 54 vardagar, dock så att den under moderskaps- och föräldrapenningsperioden betalas för högst 18 vardagar sammanlagt. Betalningen av faderskapspenning under moderskaps- och föräldrapenningsperioden kan uppdelas på högst fyra avsnitt. Betalningen av faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden kan uppdelas på högst två avsnitt. Rätten till faderskapspenning gäller tills barnet fyller två år eller det har gått två år sedan adoptivbarnet togs i vård.

Om flera än ett barn föds eller adopteras på samma gång, förlängs faderskapspenningsperioden med 18 vardagar för varje barn utöver ett. Faderskapspenning betalas dock sammanlagt för högst 105 vardagar. I detta moment avsedda faderskapspenningsdagar får användas under moderskaps- och föräldrapenningsperioden, dock med beaktande av bestämmelserna om antalet faderskapspenningsavsnitt i 1 mom.

Under den moderskaps- och föräldrapenningsperiod som baserar sig på födelsen eller adoptionen av ett nytt barn betalas faderskapspenning på basis av ett eller flera tidigare barn för högst 24 vardagar. I detta fall ska de faderskapspenningsdagar som baserar sig på födelsen eller adoptionen av ett eller flera tidigare barn tas ut under ett enda avsnitt.

Om föräldrapenning har betalats till barnets moder på basis av 10 § 5 mom., föreligger rätt till faderskapspenning endast till den del som det återstår föräldrapenningsdagar enligt 10 § 5 mom. Om en försäkrad fått rätt till faderskapspenning på basis av fastställande av faderskap eller adop-

tion efter det att föräldrapenning redan betalats till modern på basis av 10 § 5 mom., har den försäkrade dock rätt till faderskapspenningsdagar enligt denna paragraf.

10 §

Föräldrapenningsperiod

— —

Moderns föräldrapenningsperiod förlängs på ansökan med 54 vardagar, om det när föräldrapenningsperioden enligt 1—3 mom. upphör inte finns en i 1 § 2 mom. eller 6 § 2 mom. avsedd försäkrad som bestämmelserna om faderskapspenning är tillämpliga på. Om faderskapspenning redan har betalats till en försäkrad som har rätt till faderskapspenning, har modern dock rätt till i detta moment avsedda föräldapenningsdagar endast till den del som det återstår faderskapspenningsdagar. Moderns rätt till i detta moment avsedda föräldapenningsdagar upphör, om en i 1 § 2 mom. eller 6 § 2 mom. avsedd försäkrad får rätt till faderskapspenningsdagar. Om flera än ett barn föds eller adopteras på samma gång, förlängs moderns föräldrapenningsperiod på det sätt som i 7 § 2 mom. föreskrivs i fråga om förlängning av faderskapspenningsperioden.

11 §

Föräldra- och faderskapspenning för adoptivföräldrar

Rätt till föräldrapenning och partiell föräldrapenning för adoptivföräldrar har en försäkrad som i sin vård har tagit ett barn i avsikt att adoptera barnet. Rätt till föräldrapenning för adoptivföräldrar har enligt överenskommelse endera adoptivföräldern eller en försäkrad som är gift med adoptivföräldern och som inte lever åtskils från denna på grund av söndring i äktenskapet. Rätt till föräldrapenning för adoptivföräldrar har dock inte en försäkrad som har adopterat ett barn och som är gift med adoptivbarnets förälder eller adoptivförälder.

En adoptivfar som är berättigad till föräldrapenning för adoptivföräldrar har rätt till faderskapspenning i enlighet med 6 och 7 §.

Om två adoptivfäder eller adoptivmödrar som är berättigade till föräldrapenning för adoptivföräldrar tillsammans har adopterat ett barn, har den ena adoptivföräldern med avvikelse från 2 mom. rätt till faderskapspenning i enlighet med föräldrarnas överenskommelse. Om två adoptivfäder eller två adoptivmödrar inte längre är gifta med varandra eller på grund av söndring lever åtskils, har den adoptivförälder som ansvarar för vården av barnet rätt till föräldrapenning för adoptivföräldrar. Det som föreskrivs om fäder i 6 och 7 § samt i 11 kap. 9 § tillämpas också på adoptivmödrar som är berättigade till faderskapspenning.

En förutsättning för föräldrapenning eller partiell föräldrapenning för adoptivföräldrar är att adoptivföräldern visar upp ett sådant intyg över att barnet tagits i vård som getts av den som tillhandahåller adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst och som avses i adoptionslagen (22/2012). Om ett barn adopteras till Finland från en främmande stat utan adoptionstjänstorgan, är en förutsättning för föräldrapenning eller partiell föräldrapenning för adoptivföräldern att den sökande har beviljats adoptionstillstånd i enlighet med 42 § i adoptionslagen och att den sökande lägger fram en utredning om adoptionen av barnet och om tagandet av barnet i vård.

12 §

Föräldrapenningsperiod för adoptivföräldrar

Med anledning av vården av ett adoptivbarn betalas till adoptivföräldern eller dennes make föräldrapenning eller partiell föräldrapenning för högst 233 vardagar från det att barnet tagits i vård. Föräldrapenningsperioden förlängs i enlighet med 10 § 3 mom., om flera adoptivbarn har tagits samtidigt. Adoptivmoderns föräldrapenningsperiod förlängs i enlighet med 10 § 5 mom., om det när föräldrapenningsperioden enligt detta moment upphör inte finns en i 1 § 2 mom., 6 § 2 mom. eller 11 § 2 mom. avsedd försäkrad som bestämmelserna om faderskapspenning är tillämpliga på.

— —

14 §

Hur barnets död eller lämnande av barnet för adoption inverkar på föräldradagpenningen

Om ett barn är dödfött eller om ett barn eller adoptivbarn dör

1) betalas moderskapspenning till utgången av moderskapspenningsperioden,

2) betalas föräldrapenning och partiell föräldrapenning för 12 vardagar efter dagen för barnets död, dock högst till utgången av föräldrapenningsperioden,

3) betalas föräldrapenning till utgången av den förlängda föräldrapenningsperioden, om minst två barn som har fötts samtidigt lever då föräldrapenningsperioden börjar.

4) betalas faderskapspenning för 18 vardagar efter dagen för barnets död, dock högst till utgången av faderskapspenningsperioden eller av ett avsnitt av perioden; om ett eller flera barn som har fötts samtidigt dör, betalas förlängning av faderskapspenningen enligt 7 § 2 mom. endast för överlevande barn.

— —

11 kap.

Beloppet av dagpenningsförmånerna

7 §

Sjuk- och föräldradagpenningens samt specialvårdspenningens minimibelopp

Minimibeloppet av sjuk- och föräldradag-penningen samt specialvårdspenningen är 25,88 euro per vardag. Detta belopp juste-ras på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex. Minimibeloppet av dagpenningen motsvarar det poängtal för folkpensionsindexet enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalades ut i januari 2010 har räknats ut.

8 §

Hur förvärvsarbete och eget arbete inverkar på föräldradagpenningens belopp

Minimibeloppet av moderskaps- eller föräldrapenning betalas till en mor om hon samtidigt är i förvärvsarbete eller i eget arbete, med undantag för arbete som utförs i det egna hushållet, eller studerar på heltid och får studiepenning enligt lagen om studiestöd. Detsamma gäller för föräldrapenning som betalas till fadern. Vad som föreskrivs i denna paragraf tillämpas dock inte på partiell föräldrapenning. Som förvärvsarbete betraktas inte förälders verksamhet som förtroendevald enligt 69 § i kommunallagen, med undantag för verksamhet som förtroendevald på hel- eller deltid enligt 80 § i den lagen.

12 §

Beloppet av partiell sjukdagpenning

Trots av bestämmelserna i 1—7 § i detta kapitel är beloppet av den partiella sjukdagpenningen dock alltid hälften av beloppet av den sjukdagpenning som omedelbart föregår den partiella sjukdagpenningen eller hälften av beloppet av den sjukdagpenning som den försäkrade hade haft rätt till när rätten till partiell sjukdagpenning började. I beloppet av sjukdagpenningen beaktas dock inte sådana i 12 kap. avsedda förmåner som är primära i förhållande till sjukdagpenningen. Beloppet av den partiella sjukdagpenningen är alltid minst hälften av beloppet av sjukdagpenningens minimibelopp enligt 7 § i detta kapitel.

15 kap.

Verkställighet

20 §

Meddelande om förändrade förhållanden

Om det i en förmånstagares förhållanden sker en förändring som påverkar rätten att få en förmån eller minskar förmånsbeloppet, ska förmånstagaren omedelbart lämna meddelande till Folkpensionsanstalten om förändringen. Följande förändringar i förhållandena ska meddelas:

1) den försäkrade börjar utföra förvärvsarbete eller eget arbete under dagpenningsperioden,

2) det önskas att moderskapspenning betalas till fadern i form av föräldrapenning i de fall som avses i 9 kap.13 § 1 mom. eller på grund av moderns död,

3) rätt inträder till en sådan förmån som betalas med stöd av en annan lag och som begränsar rätten till en förmån enligt denna lag eller minskar förmånen,

4) den försäkrade börjar få ersättning med stöd av en annan lag för kostnader som är ersättningsgilla enligt denna lag,

5) den försäkrades rätt till dagpenning upphör på grund av en begränsning som avses i 8 kap. 5 § eller 9 kap.15 § i denna lag,

6) den försäkrade flyttar från Finland,

7) en försäkring enligt lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare upphör att gälla eller beloppet av den försäkrades arbetsinkomst förändras under lönebetalningsperioden,

8) den försäkrades avtal om deltidsarbete upphör under den period för vilken partiell sjukdagpenning beviljats, samt

9) någon annan med de i 1—8 punkten avsedda förändringarna jämförbar förändring i de förhållandena som den försäkrade var skyldig att uppge när han eller hon ansökte om förmånen.

— —

16 kap.

Arbetsplatskassor

1 §

Arbetsplatskassa

Med en arbetsplatskassa avses i denna lag en försäkringskassa enligt lagen om försäkringskassor (1164/1992) vars verksamhetsområde omfattar arbetstagarna hos en och samma arbetsgivare och dessutom, såsom mottagare av tilläggsförmåner, kan omfatta de arbetstagare som avgått med pension från arbetsgivarens tjänst. En arbetsplatskassa har rätt att bevilja sina medlemmar eller dem och medlemmarna av deras familjer ersättningar och förmåner enligt denna lag, med undantag för den ersättning för semesterkostnader och ersättning för kostnader för familjeledighet som orsakas av föräldraskap om vilka föreskrivs i 14 kap. Folkpensionsanstalten betalar ur sjukförsäkringsfonden de dagpenningsförmåner enligt denna lag som arbetsplatskassan beviljat. I fråga om arbetsplatskassorna gäller i tillämpliga delar vad som i denna lag eller i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001) bestäms om Folkpensionsanstalten. I övrigt tillämpas lagen om försäkringskassor.

— —

2 §

Finansiering av arbetsplatskassornas verksamhet

Folkpensionsanstalten ska ur sjukförsäkringsfonden till arbetsplatskassans förfogande i förskott ställa ett belopp som kassan beräknas behöva för utbetalning av ersättningar enligt denna lag, ökat med ett belopp för administrationskostnader som motsvarar det belopp som Folkpensionsanstalten enligt beräkning åsamkas i sådana kostnader. De medel som Folkpensionsanstalten ställt till arbetsplatskassans förfogande för utbetalning av förmåner ska kassan årligen redovisa så som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet.

— —

19 kap.

Bestämmelser om erhållande och utlämnande av uppgifter

5 §

Utlämnande av uppgifter i vissa fall

Folkpensionsanstalten har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att

— —

6) till enheter som tillhandahåller offentliga hälsovårdstjänster för ersättande av de kostnader som avses i 20 § i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013) lämna upplysningar om huruvida en person omfattas av systemet för social trygghet i en annan stat,

7) till en arbetsplatskassa som avses i 16 kap. lämna namn och personbeteckning för en medlem i arbetsplatskassan samt nödvändiga uppgifter för beviljande av en förmån eller tilläggsförmån enligt denna lag. Om arbetsplatskassan beviljar nämnda förmåner också till en medlems familjemedlem, har Folkpensionsanstalten också rätt att lämna arbetsplatskassan ovan nämnda uppgifter om familjemedlemmens.

— —

10 §

Teknisk anslutning

Utöver vad som föreskrivs i 29 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har Folkpensionsanstalten rätt att på de villkor som anges i det momentet öppna en teknisk anslutning till sådana uppgifter i sina personregister som den med stöd av 5 § 1 mom. 2—5 och 7 punkten, 2 mom. eller 6 § i detta kapitel har rätt att utlämna till de mottagare som avses i de paragraferna.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 9 kap. 7 §, 10 § 5 mom., 11 §, 12 § 1 mom. och 14 § träder dock i kraft den 1 april 2019. Bestämmelserna i 2 kap. 3 § gäller till och med den 31 december 2022.

Om arbetsoförmågan har börjat före den 1 januari 2019, tillämpas 8 kap. 7 § och 11 kap. 12 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Om den första dagen under vilken föräldradagpenning betalas för samma barn infaller före den 1 april 2019, tillämpas de bestämmelser i denna lag som gällde den 31 mars 2019.

Det belopp som anges i 5 kap. 8 § 1 mom. i denna lag motsvarar det poängtal för folkpensionsindexet som avses i lagen om folkpensionsindex (456/2001) och enligt vilket storleken av de folkpensioner som betalades ut i januari 2014 har räknats ut. (Nytt)

_____

2.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om garantipension

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om garantipension (703/2010) 8 § 1 mom., sådant det lyder i lag 988/2017, som följer:

8 §

Garantipensionens belopp

Den fulla garantipensionen är 631,69 euro i månaden.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

3.

Lag

om ändring av 35 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005) 35 §, sådan den lyder i lag 990/2017, som följer:

35 §

Minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och för unga

För att genomförandet av rehabilitering ska tryggas utgör rehabiliteringspenningens minimibelopp för yrkesinriktad rehabilitering och för unga 29,16 euro per vardag, om inte rehabilite-

ringsklienten med stöd av andra bestämmelser i denna lag har rätt till en större rehabiliteringspenning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete (738/2009) 10 a §, sådan den lyder i lag 1051/2014, och

ändras 3 och 4 § samt 5 § 1 mom.,

sådana de lyder, 3 och 4 § i lag 1051/2014 samt 5 § 1 mom. i lag 87/2016, som följer:

3 §

Inkomstgräns vid invalidpension enligt arbetspensionslagarna

Arbetsinkomsterna för den som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna påverkar inte utbetalningen av invalidpensionen, om

1) arbetsinkomsterna för den som får full invalidpension är högst 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började eller, om dessa 40 procent av de stabiliserade genomsnittliga inkomsterna är mindre än den fulla garantipensionen enligt 8 § 1 mom. i lagen om garantipension (703/2010), högst lika stora som den fulla garantipensionen per månad, eller

2) arbetsinkomsterna för den som får delinvalidpension är högst 60 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började eller, om dessa 60 procent av de stabiliserade genomsnittliga inkomsterna är mindre än den fulla garantipensionen enligt 8 § 1 mom. i lagen om garantipension, högst lika stora som den fulla garantipensionen per månad.

4 §

Vilande invalidpension enligt arbetspensionslagarna

Om den som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna förvärvsarbetar och arbetsinkomsterna för detta arbete överstiger både den gräns motsvarande full garantipension som avses i 3 § och 60 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började, ska utbetalningen av invalidpensionen efter meddelande från pensionstagaren eller på pensionsanstaltens initiativ avbrytas och pensionen lämnas vilande.

Utbetalningen av invalidpensionen återupptas efter meddelande från pensionstagaren, när denne slutar arbeta eller hans eller hennes arbetsinkomster minskar så att de ligger under de gränser som nämns i 1 mom.

Om det uppskattas att arbetsinkomsterna enligt 1 mom. i ett års tid överstiger både den gräns motsvarande i 3 § avsedd full garantipension och 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började, ändras full invalidpension till delinvalidpension från ingången av den månad som följer på förändringen.

5 §

Inkomstgräns vid sjukpension som beviljas av Folkpensionsanstalten och vilande pension

Utbetalningen av sjukpension enligt folkpensionslagen och av garantipension enligt 7 § 1 mom. 3 och 4 punkten och 2 mom. 2 punkten i lagen om garantipension påverkas inte, om pensionstagarens arbetsinkomster är högst lika stora som den i 3 § avsedda fulla garantipensionen per månad. Om pensionstagaren tjänar mer än den i 3 § avsedda fulla garantipensionen per månad, ska utbetalningen av sjukpensionen och garantipensionen efter meddelande från pensionstagaren eller på Folkpensionsanstaltens initiativ avbrytas och pensionen lämnas vilande.

———

Denna lag träder i kraft den 20 .

———

5.

Lag

om ändring av 51 § i lagen om allmänt bostadsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) 51 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1143/2017, som följer:

51 §

Indexbindning

— —

De ovannämnda maximala boendeutgifter som avses i 10 § ska dock justeras kalenderårsvis från ingången av året i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex (oktober 1951=100). De i 10 § angivna beloppen av de maximala boendeutgifterna motsvarar poängtalet för levnadskostnadsindexet för oktober 2017. Den årliga förändringen beräknas enligt poängtalet för levnadskostnadsindexet för oktober innevarande år och för oktober det föregående året. De maximala boendeutgifterna justeras första gången vid ingången av 2019 i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex.

— —

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

6.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 4 kap. i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 4 kap. i sjukförsäkringslagen (1144/2017) som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018. Den gäller till och med den 31 december 2021.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

7.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av sjukförsäkringslagen (1145/2017) som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018. Lagens 19 kap. 1 § 5 mom. och 20 kap. 5 § träder emellertid i kraft redan den 1 januari 2018 och 4 kap. 8 § 2 mom. först den 1 januari 2022.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

Betänkande ShUB 19/2018 rd

Helsingfors 4.12.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Arja Juvonen saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Pekka Puska cent
medlem Sari Raassina saml
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Martti Talja cent.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.

RESERVATION 1

Motivering

Vi ställer oss bakom de föreslagna höjningarna av garantipensionen, det lägsta beloppet av rehabiliteringspenningen för unga och det lägsta beloppet av rehabiliteringspenningen för yrkesinriktad rehabilitering samt förslaget att minimiinkomstgränsen för att invalidpensionen ska lämnas vilande ska höjas så att den motsvarar garantipensionen. Vi backar också upp förslagen om att höja minimibeloppet av sjukdagpenningen, föräldradagpenningen, specialvårdspenningen och rehabiliteringspenningen.

Vi lämnar trots det en reservation till betänkandet eftersom vi med avvikelse från propositionen föreslår att garantipensionen höjs mer, det vill säga så att den är 805,52 euro i månaden 2019. Med andra ord ska garantipensionen höjas med 30 euro mer än vad regeringen föreslår. För att trygga genomförandet av rehabilitering föreslår vi dessutom att minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för unga och för yrkesinriktad rehabilitering höjs så att de motsvarar garantipensionen.

Dessutom föreslår vi att de maximala boendeutgifterna i fråga om allmänt bostadsbidrag justeras enligt hyresindex och inte enligt levnadskostnadsindex, som är mer orättvist för stödtagaren. Vi vill också peka på de nedskärningar som regeringen gjort i grundtryggheten. Vi föreslår att regeringen snarast vidtar korrigerande åtgärder. I syfte att förbättra villkoren för låginkomsttagarna anser vi att regeringen bör bereda nivåhöjningar av andra förmåner än de nu föreslagna primära förmånerna, såsom folkpensionen, grunddagpenningen vid arbetslöshet och arbetsmarknadsstödet.

Dessutom kräver vi att regeringen börjar bereda en reform av familjeledigheterna.

Grundtryggheten måste förbättras

Regeringens frysningar av folkpensionsindex innebär att grundtrygghetsförmånerna utan särskilda nivåhöjningar permanent kommer att ligga kvar på en lägre nivå också efter att frysningarna upphört. I de lagfästa bedömningarna av nivån på grundtryggheten har det tidigare konstaterats att nivån på grundtryggheten inte räcker till för att täcka utgifterna för skälig minimikonsumtion. Europarådets utskott för sociala rättigheter gav Finland en anmärkning om den låga nivån på grundtryggheten 2015 och 2017. Till följd av regeringens nedskärningar har människor med låga inkomster fått det svårare att försörja sig. Nedskärningarna har framför allt drabbat arbetslösa, barnfamiljer och studerande.

De arbetslösas försörjning har kringskurits under regeringsperioden bland annat genom att inkomstrelaterad dagpenning nu betalas ut för en betydligt kortare tid och att en aktiveringsmodell för utkomstskyddet för arbetslösa införts. Aktiveringsmodellen skär bort minst 32,40 euro av arbetslöshetsersättningarna per månad för dem som inte hittar jobb eller får delta i aktiveringsåtgärder enligt villkoren i modellen. I fråga om inkomstrelaterad dagpenning är beloppet större, uttryckt i procent alltid 4,65 procent. I juli–september hade redan 158 000 arbetslösa fått sina ersättningar nedskurna eftersom de inte hade uppfyllt aktivitetsvillkoret. I april—juni var antalet 151 000. Procentandelen av alla stödtagare är uppe i 39 procent. Vi anser att det är viktigt att ge

människorna stöd för att aktivt söka jobb och utbildning, men regeringens modell är orättvis. Den leder till nedskärning också i det fall att den arbetslösa påvisar sin aktivitet men det faktiskt inte finns något jobb att få eller någon aktiveringsåtgärd att delta i, eller hälsotillståndet inte gör det möjligt att ta emot jobb. Det är fel att skära i grundtryggheten för dem som trots sin aktivitet inte uppfyller kriterierna enligt aktiveringsmodellen.

Vi menar att den sociala tryggheten som utgångspunkt måste ha dels arbete, dels stöd för att människorna själva ska vara aktiva, utveckla sig själv, utbilda sig och hitta jobb. Arbetslivet blir allt mer splittrat och människorna befinner sig i varierande situationer mellan studier, olika anställningar, företagsamhet, familjeledighet och eventuella arbetslöshetsperioder. Därför är det viktigt att nivån på förmånerna är förutsebar och att människorna inte drabbas av onödig byråkrati, fördröjda utbetalningar eller bidragsfällor när livssituationen förändras.

Vi föreslår att reformen av den sociala tryggheten ska bygga på en generell trygghet, som är en stödmodell i tre steg enligt SDP:s förslag. Alla ska ha rätt till stödet oberoende av arbetsform, allt från företagare till stipendiater och från fast anställda till ströjobbare. Syftet med den generella tryggheten är att göra det lättare att samordna arbetsinkomster och social trygghet på så sätt att det alltid blir lönsamt att arbeta. En enda enhetlig generell trygghet på allmän nivå får byråkratifällorna att försvinna. Eftersom nivån på tryggheten och grunderna för att bestämma den är desamma även om orsakerna är olika blir ingen utesluten och utbetalningen blir inte fördröjd till följd av att orsaken till att man får tryggheten förändras. Genom att samordna datasystemen går det att automatisera processen för att konstatera orsaksgrunderna samtidigt som byråkratin minskar. Den generella tryggheten ska byggas upp tillsammans med stödtjänster, sysselsättningstjänster och ständigt lärande. Det behovsprövade och kompletterande utkomststödet och kostnadsersättningarna ska finnas kvar inom socialarbetet och socialförsäkringen.

Vi anser att den samlade generella tryggheten kan genomföras etappvis fram till 2030. De första stegen mot en generell trygghet kan tas snabbt till exempel genom samordning av förmånsnivåerna och inkomstbegreppen bakom dem, utbetalningsdagarna, barnförhöjningarna och genom tydligare bestämning av karensdagar.

Pensionärer med små inkomster måste få bättre försörjning

Även om nivåhöjningar av den lägsta garantipensionen har gjorts för att kompensera för indexfrysningarna under regeringsperioden har situationen försämrats för de pensionärer som inte får garantipension. På grund av regeringens indexfrysningar har den ekonomiska situationen blivit oskälig för de pensionärer som får mindre än 1 400 euro i pension per månad. Vid sidan av indexfrysningarna har klientavgifterna inom social- och hälsovården höjts med 30 procent samtidigt som läkemedelsersättningarna och FPA:s reseersättningar har skurits ner. Också boendekostnaderna har stigit under regeringsperioden och stödet för boende har kringskurits.

Nu måste vi med det snaraste förbereda en höjning av folkpensionen och ett helt åtgärdsprogram där situationen för pensionärer med små inkomster granskas över lag och genuint effektiva åtgärder presenteras för att underlätta deras försörjning och vardag. Vi föreslår att samordningen av folkpensionen och arbetspensionen ändras så att den som får en liten pension (under 1 400 euro per månad) ska få 30 euro mer per månad nästa år. Dessutom ska garantipensionen höjas med 21

euro per månad, så att den tillsammans med den höjning regeringen föreslår stiger med 30 euro per månad. Utöver de här ändringarna måste indexfrysningarna av förmånerna återtas så att pensionärernas försörjning förbättras och beskattningen lindras för pensionärer med små och medelstora inkomster. På längre sikt måste försörjningen för pensionärer med små inkomster höjas med 100 euro netto inom ramen för de offentliga finanserna.

Bostadsbidraget måste stärkas

Regeringen tänker sänka nivån på det allmänna bostadsbidraget genom att förlänga frysningen av de maximala boendeutgifter som godkänns vid beviljande av bostadsbidrag. Regeringen har i budgetarna för 2016—2018 frusit utgifterna vid nivån för 2015. Dessutom har regeringen sänkt de maximala boendeutgifterna i kommungrupperna 3 och 4. I år har regeringen dessutom kopplat de maximala boendeutgifterna till levnadskostnadsindex i stället för hyresindex.

Ett av de vanligaste problemen med det allmänna bostadsbidraget är att den godtagbara hyresnivån är så låg i jämförelse med hyrorna på bostadsmarknaden. När bostadsbidraget kringskärs och de maximala boendeutgifterna fryses betyder det att allt fler får en ökande självriskandel. Många bidragstagare måste dryga ut det låga bostadsbidraget med långvarigt utkomststöd. Redan regeringens tidigare beslut har lett till ökat behov av utkomststöd. Långvarig användning av utkomststöd ökar fattigdomen och är fel väg att gå med tanke på elimineringen av bidragsfällorna. Samhällspolitiskt sett vore det en mer hållbar lösning med högre primära förmåner, så att utkomststödet, som är hjälp i sista hand, som regel ska kunna tillgripas vid akuta behov av ekonomiskt stöd. Efter att FPA vid ingången av 2017 tog över utbetalningen av grundläggande utkomststöd från kommunerna har stödtagarna till viss del fått sämre villkor bland annat eftersom tolkningarna av hur boendeutgifterna ska beaktas har skärpts. Vi ser det som viktigt att dämpa ökningen av boendeutgifterna, men det är fel att försöka nå det målet genom att försvaga den dagliga utkomsten för förmånstagarna.

Vi vill systematiskt utveckla bostadspolitiken och boendestöden som ett element i ett hållbart samhälle. Vi föreslår att de maximala boendeutgifterna i fråga om bostadsbidraget fortsatt ska kopplas till hyresindex i stället för levnadskostnadsindex och att de inte ska frysas.

Starta en reform av familjeledigheterna

Regeringens beslut att förlänga föräldrapenningsperioderna för adoptivfamiljer, ensamförsörjare och flerlingsfamiljer är en god jämställdhetsgärning med tanke på likabehandlingen av familjer. Likaså är det en viktig åtgärd att höja minimibeloppen av föräldradagpenningarna. Men de här åtgärderna blir marginella när det egentligen behövs en bredare översyn av föräldraledigheterna med tillhörande förmåner. Vi förutsätter att regeringen snarast börjar förbereda en reform av familjeledigheterna. Till underlag för det här arbetet erbjuder vi vår familjeledighetsmodell, som utgår från individuella och flexibla ledigheter för alla familjer, stöd för kvinnors arbetskarriärer, bättre möjligheter för pappor att vårda barn och möjlighet att överföra en förmån till någon annan än en förälder, beroende på situationen och familjens behov.

Betänkande ShUB 19/2018 rd
Reservation 1 /sd

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1, 4, 6 och 7 enligt betänkandet,

att riksdagen godkänner lagförslag 2 enligt betänkandet, men 8 § med ändringar ***(Reservationens ändringsförslag)***,

att riksdagen godkänner lagförslag 3 enligt betänkandet, men 35 § med ändringar ***(Reservationens ändringsförslag)***,

att riksdagen godkänner lagförslag 5 enligt betänkandet, men 51 § 3 mom. med ändringar ***(Reservationens ändringsförslag)***,

att riksdagen godkänner tre uttalanden ***(Reservationens förslag till uttalanden)***.

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 2

8 §

Garantipensionens belopp

Den fulla garantipensionen är 648,63 euro i månaden.

Lagförslag 3

35 §

Minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och för unga

För att genomförandet av rehabilitering ska tryggas utgör rehabiliteringspenningens minimibelopp för yrkesinriktad rehabilitering och för unga 29,94 euro per vardag, om inte rehabiliteringsklienten med stöd av andra bestämmelser i denna lag har rätt till en större rehabiliteringspenning.

Betänkande ShUB 19/2018 rd
Reservation 1 /sd

Lagförslag 5

51 §

Indexbindning

— —

De ovannämnda maximala boendeutgifter som avses i 10 § ska dock justeras årligen i enlighet med förändringen i den allmänna hyresnivån. De maximala boendeutgifterna binds till det hyresindex på årsnivå som beskriver utvecklingen i hyresnivån i hela landet och för samtliga hyresbostäder och som Statistikcentralen fastställer, och vars poängtal år 2010 var 100, så att de belopp som anges i 10 § motsvarar det fastställda poängtalet för hyresindexet för 2019.

— —

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt bereder en höjning av förmåner som är bundna till folkpensionsindex, såsom folkpensionen samt arbetsmarknadsstödet och grunddagpenningen.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder en reform av den sociala tryggheten med sikte på att göra det lättare att samordna social trygghet och arbetsinkomster, lindra byråkratin och förenkla och förenhetliga förmåner, ett smidigt genomförande av den sociala tryggheten och för att minska fattigdomen.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder för att reformera systemet med familjeledigheter. Reformen ska öka flexibiliteten på familjernas och barnens villkor, ge papporna bättre möjligheter att vårda sina barn och öka jämställdheten i arbetslivet.

Helsingfors 4.12.2018

Anneli Kiljunen sd
Kristiina Salonen sd
Krista Kiuru sd

RESERVATION 2

Motivering

De viktigaste förslagen i propositionen går ut på att höja garantipensionen, höja minimidagpenningarna enligt sjukförsäkringslagen, ändra föräldradagpenningarna enligt sjukförsäkringslagen för att underlätta för barnfamiljer och sänka den årliga självriskandelen för läkemedelsersättningar enligt sjukförsäkringslagen. I princip välkomnar jag de här förslagen. Men jag anser att propositionen i sig och i enlighet med betänkandet inte är godtagbar. Jag vill lyfta fram följande.

Läkemedelskostnader

Sannfinländarna är oroade över de mindre bemedlades situation och anser att ökningen av läkemedelskostnaderna måste dämpas. Läkemedelskostnaderna utgör en stor utgiftspost med tanke på försörjningen över lag för dem som har de minsta inkomsterna, arbetslösa och pensionärer.

I propositionen föreslår regeringen ändringar i initialsjälvrisken i situationer där de sammanlagda kostnaderna överstiger 576,60 euro (årssjälvrisk), då den försäkrade har rätt till tilläggsersättning (8 § i lagförslag 1). De här förslagen räcker inte till för att underlätta för dem som har små inkomster och behöver läkemedel.

Sannfinländarnas riksdagsgrupp anser att social- och hälsovårdsministeriet bör vidta behövliga åtgärder för att utreda hur det går att se till att även mindre bemedlade faktiskt kan köpa de läkemedel de behöver. Jag föreslår ett uttalande om detta (*Reservationens förslag till uttalande 1*).

Garantipension

Sannfinländarna i utskottet anser att fattigdomen bland pensionärer är ett allvarligt problem. Pensionärer med små inkomster spenderar nästan alla sina pengar på konsumtion i hemlandet, det vill säga att pengarna går i omlopp. Försörjningen för de som lever på de allra minsta pensionsinkomsterna föreslås i propositionen bli förbättrad genom en höjning av garantipensionen. Enligt förslaget höjs den fulla garantipensionen till 631,69 euro i månaden vid ingången av 2019. I nuläget uppgår garantipensionen till 624,24 euro i månaden.

Med hänsyn till detta anser vi att förslagen om garantipensionsbeloppet pekar i rätt riktning men att det inte räcker med enbart nominella höjningar. Sannfinländarna anser att det är oskäligt att förmånerna höjs för lite när målgruppen är de som har byggt landet och fortfarande hör till dem som har de minsta inkomsterna. Jag föreslår ett uttalande om detta (*Reservationens förslag till uttalande 2*).

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 2—7 enligt betänkandet,

Betänkande ShUB 19/2018 rd
Reservation 2 /saf

att riksdagen godkänner lagförslag 1 enligt betänkandet, men 5 kap. 8 § med ett nytt 2 mom. ***(Reservationens ändringsförslag)****,*

att riksdagen godkänner två uttalanden ***(Reservationens förslag till uttalanden)****.*

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

8 §

Årssjälvrisk och rätt till tilläggsersättning

(1 mom. som i ShUB)
Från årssjälvrisken för personer med små inkomster avdras ett belopp vars storlek fastställs särskilt genom förordning av statsrådet. (Nytt 2 mom.)
— —

Reservationens förslag till uttalanden

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att det från årssjälvrisken i fråga om läkemedel för personer med små inkomster härefter ska avdras ett belopp vars storlek fastställs särskilt genom förordning av statsrådet.

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att införa olika metoder för att se till att pensionärerna får tillräcklig försörjning.

Helsingfors 4.12.2018

Arja Juvonen saf

RESERVATION 3

Motivering

I Finland går det inte att leva på grundtrygghetsförmåner för närvarande. Köpkraften i fråga om förmåner blir sämre år för år när priserna stiger, och fattigdomen bland barnfamiljer har ökat. Europarådets utskott för sociala rättigheter har flera gånger påpekat att miniminivån på den sociala tryggheten är för låg i Finland. Den sittande regeringens nedskärningar har slagit särskilt hårt mot dem som har små inkomster och lever på grundtrygghetsförmåner.

Vi anser att de som är beroende av grundtrygghetsförmåner behöver omedelbar hjälp. Vi föreslår en nivåhöjning av de lägsta dagpenningarna med 50 euro per månad. Höjningen täcker alla nedskärningar som gjorts av regeringen Sipilä och höjer förmånsnivåerna betydligt.

Pensionärernas försörjning har satts på prov flera gånger under den här regeringsperioden. Pensionärernas köpkraft har försämrats på många sätt: folkpensionsindex har skurits ner och frysts, klientavgifterna inom hälso- och sjukvården har höjts, reseersättningarna har sänkts och självrisken för läkemedelsersättningar har höjts. Försvagningarna av folkpensionsindex påverkar direkt köpkraften, eftersom förmånerna inte längre följer prisutvecklingen.

Här är låginkomsttagarna och pensionärerna mest utsatta. Av dem har de som lever på garantipension, det vill säga de som har de allra minsta inkomsterna, lidit mest av regeringens nedskärningar. Märk väl att var femte pensionär i Finland får mindre än 1 000 euro i månaden. I genomsnitt får pensionärerna 1 656 euro i pension i månaden. Det behövs en gedigen nivåhöjning av garantipensionen, eftersom de höjningar som gjorts hittills inte kompenserar alla nedskärningar. Nivåhöjningarna förbättrar pensionärernas köpkraft och bidrar till att motverka fattigdom.

Vid sidan av arbetslöshet är de höga boendekostnaderna den främsta orsaken till fattigdom särskilt i de större städerna. Många som får bostadsbidrag tar också emot utkomststöd.

Regeringens beslut att flytta bostadsbidraget från hyresindex till levnadskostnadsindex är en nedskärning som slår mot de mest utsatta finländarna. Levnadskostnadsindex utvecklas långsammare än hyresindex, särskilt i de större stadsregionerna.

De gröna framhåller att utgifterna för bostadsbidrag kan sänkas genom att det byggs tillräckligt många förmånliga hyresbostäder. Regeringens åtgärder gör det svårare för dem som får bostadsbidrag att flytta när de kunde få jobb på annat håll, eftersom den enskildes boendeutgifter ökar ytterligare och incitamentet för att ta det nya jobbet minskar. Enligt utredning av statsrådet höjer nedskärningen av bostadsbidraget utgifterna för utkomststödet med 11,6 miljoner euro och bidrar till ökade inkomstfällor.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 3, 4, 6 och 7 enligt betänkandet,

att riksdagen godkänner lagförslag 1 enligt betänkandet, men 11 kap. 7 § med ändringar ***(Reservationens ändringsförslag)***,

att riksdagen godkänner lagförslag 2 enligt betänkandet, men 8 § med ändringar ***(Reservationens ändringsförslag)***,

att riksdagen godkänner lagförslag 5 enligt betänkandet, men 51 § 3 mom. med ändringar ***(Reservationens ändringsförslag)***.

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

7 §

Sjuk- och föräldradagpenningens samt specialvårdspenningens minimibelopp

Minimibeloppet av sjuk- och föräldradagpenningen samt specialvårdspenningen är 27,88 euro per vardag. Detta belopp justeras på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex. Minimibeloppet av dagpenningen motsvarar det poängtal för folkpensionsindexet enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalades ut i januari 2010 har räknats ut.

Lagförslag 2

8 §

Garantipensionens belopp

Den fulla garantipensionen är 672,69 euro i månaden.

Lagförslag 5

51 §

Indexbindning

— —

De maximala boendeutgifterna binds till det hyresindex på årsnivå som beskriver utvecklingen i hyresnivån i hela landet och för samtliga hyresbostäder och som Statistikcentralen fastställer,

och vars poängtal år 2010 var 100, så att de belopp som anges i 10 § motsvarar det fastställda poängtalet för hyresindexet för 2018. De maximala boendeutgifterna justeras första gången vid ingången av 2019 i enlighet med förändringen i hyresindex.

— —

Helsingfors 4.12.2018

Outi Alanko-Kahiluoto gröna

RESERVATION 4

Motivering

Höj garantipensionen och slopa indexnedskärningarna

I enlighet med Vänsterförbundets riksdagsgrupps alternativa budget föreslår jag att garantipensionen höjs med 50 euro i månaden (höjningen blir 41 euro jämfört med regeringens budgetförslag, där en höjning med 9 euro ingår). I vår modell genomförs höjningarna på så sätt att folkpensionsindex återinförs samtidigt som garantipensionen genomgår en nivåhöjning med 14,67 euro.

Mitt förslag innebär att garantipensionen höjs till 825,27 euro. Det ska genomföras genom att det fulla garantipensionsbeloppet höjs till 641,88 euro och indexnedskärningarna under regeringsperioden återtas på så sätt att poängtalet enligt folkpensionsindex blir 1674, så som vänsterförbundet föreslagit vid behandlingen av propositionen om folkpensionsindex (RP 160/2018 rd). Om motsvarande ändring eftersträvades med det poängtal som regeringen föreslår skulle garantipensionsbeloppet enligt lagen vara 664,50 euro.

Det allmänna bostadsbidraget måste motsvara utvecklingen i hyresnivån och hyresindex måste återinföras

I enlighet med Vänsterförbundets riksdagsgrupps alternativa budget föreslår jag att de maximala boendeutgifterna i fråga om det allmänna bostadsbidraget åter ska kopplas till hyresindex och att de ska höjas enligt index åren 2016—2019. Det så kallade skyddade beloppet i bostadsbidraget ska höjas från 300 till 500 euro i månaden. (*Reservationens förslag till uttalande*)

Samordningen av arbete och familjeliv kräver en reform av familjeledigheterna

Den nuvarande modellen för föräldraledighet uppfyller inte de uppställda målen för att främja barnens välbefinnande och jämställdheten mellan könen. Kvinnor använder merparten av både föräldraledighet och vårdledighet. Pappornas andel är mindre än tio procent.

I den modell som vi föreslår uppdateras moderskaps-, faderskaps- och föräldraledigheterna till föräldraledighet i 18 månader. Ledigheten delas in i tre perioder på sex månader, varav en ska användas av mamman och en av pappan medan en ska fördelas av föräldrarna sinsemellan.

Ledigheten ska fördelas på samma sätt för samkönade föräldrar som för föräldrar av olika kön. En ensamförsörjare ska få fulla 18 månader. Ledighetsperioderna ska kunna användas fram till den dag barnet fyller tre år. (*Reservationens förslag till uttalande*)

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1 och 3—7 enligt betänkandet,

att riksdagen godkänner lagförslag 2 enligt betänkandet, men 8 § med ändringar ***(Reservationens ändringsförslag)***,

att riksdagen godkänner två uttalanden ***(Reservationens förslag till uttalanden)***.

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 2

8 §

Garantipensionens belopp

Den fulla garantipensionen är 664,50 euro i månaden.

Reservationens förslag till uttalanden

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en reform för att införa ett föräldraledighetssystem där ledighetsperioderna för båda föräldrarna delas in i tre olika delar, varav en ska användas av den ena föräldern och en av den andra föräldern medan en ska fördelas av föräldrarna sinsemellan.

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition genom vilken de maximala boendeutgifterna i fråga om det allmänna bostadsbidraget åter kopplas till hyresindex och att utgifterna höjs enligt index åren 2016—2019.

Helsingfors 4.12.2018

Aino-Kaisa Pekonen vänst

RESERVATION 5

Motivering

Garantipensionen tryggar i nuläget en minimipension på 775,27 euro i månaden för personer som är bosatta i Finland. Garantipensionens belopp är enligt lagen om garantipension för närvarande 624,24 euro i månaden. De pensionärer som är beroende av garantipension hör till de mest utsatta i samhället. I 2019 års budget föreslår regeringen att garantipensionen ska höjas med 9 euro i månaden. Svenska riksdagsgruppen anser att den här höjningen inte räcker till. Vi vill höja garantipensionen med ytterligare 10 euro i månaden utöver den höjning som regeringen föreslår. Vi föreslår därför att det aktuella momentet ökas med 11 miljoner euro.

Dessutom föreslår vi att folkpensionen höjs. Åtgärden gäller de pensionärer som inte berörs av den höjda garantipensionen men som i varje fall lever på mycket små pensionsinkomster. Höjningen motsvarar den indexhöjning på 0,9 procent som saknas. Rent konkret innebär detta att folkpensionen undantas från den indexfrysning som regeringen planerar i fråga om inkomstöverföringar och socialförmåner 2019. Vi föreslår därför att det aktuella momentet ökas med 76 miljoner euro.

Barnfattigdomen i Finland ökar. Samtidigt som den allmänna inkomstnivån stigit har fattigdomen bland barnfamiljer ökat. Antalet barn i mindre bemedlade familjer har nästan tredubblats på tjugo år.

Barnfattigdom är vanligast i familjer med endast en försörjare. I ungefär 20 procent av samtliga familjer finns det bara en försörjare, och i de flesta fall (86 %) är det mamman som försörjer familjen. I dag är 20 procent av ensamförsörjarfamiljerna låginkomstfamiljer. I mitten av 1990-talet var andelen cirka 10 procent. För jämförelsens skull kan vi konstatera att 7 procent av familjerna med två försörjare hör till låginkomsttagarna. Att ensamförsörjarna har så låga inkomster beror på såväl arbetslösheten som indexfrysningen av inkomstöverföringar.

De universella förmånerna och tjänsterna utgör grunden för bekämpningen av fattigdom bland barnfamiljer. Vi vill stärka situationen för ensamförsörjare ytterligare genom att anvisa 17 miljoner euro för barnbidragets ensamförsörjartillägg.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1 och 3—7 enligt betänkandet,

att riksdagen godkänner lagförslag 2 enligt betänkandet, men 8 § med ändringar ***(Reservationens ändringsförslag)***,

att riksdagen godkänner två uttalanden ***(Reservationens förslag till uttalanden)***.

Betänkande ShUB 19/2018 rd
Reservation 5 /sv

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 2

8 §

Garantipensionens belopp

Den fulla garantipensionen är 641,69 euro i månaden.

Reservationens förslag till uttalanden

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition om att höja ensamförsörjartillägget till barnbidraget till 64,30 euro.

Riksdagen förutsätter att folkpensionen undantas från den indexfrysning som regeringen planerar i fråga om inkomstöverföringar och socialförmåner 2019.

Helsingfors 4.12.2018

Veronica Rehn-Kivi sv